

II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 30ής Ιουνίου 2004

σχετικά με τα μέτρα που ανακοίνωσε η Ιταλία υπέρ του εκδοτικού τομέα

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2004) 2215]

(Το κείμενο στην ιταλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2006/320/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχεία α),

Αφού κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους ⁽¹⁾, και έλαβε υπόψη της τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Οι ιταλικές αρχές με τις επιστολές τους αριθ. 15808 και 15809 της 19ης Δεκεμβρίου 2002, που πρωτοκολλήθηκαν στις 31 Δεκεμβρίου 2002, ανακοίνωσαν στην Επιτροπή, βάσει του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, καθεστώς ενισχύσεων υπέρ επιχειρήσεων που λειτουργούν στον εκδοτικό τομέα στην Ιταλία.
- (2) Η Επιτροπή, με επιστολή της της 29ης Οκτωβρίου 2003, ανακοίνωσε στην Ιταλία την απόφασή της να κινηθεί κατά των δύο ανακοινωθέντων μέτρων τη διαδικασία βάσει του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ.
- (3) Η απόφαση της Επιτροπής να κινηθεί τη διαδικασία δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ⁽²⁾. Η Επιτροπή κάλεσε τους τρίτους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα συγκεκριμένα μέτρα.

- (4) Οι ιταλικές αρχές με επιστολή τους της 2ας Δεκεμβρίου 2003 ζήτησαν παράταση της προθεσμίας που είχε καθοριστεί για την αποστολή των παρατηρήσεών τους σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής να κινηθεί τη διαδικασία, παράταση την οποία η Επιτροπή χορήγησε με επιστολή της της 10ης Δεκεμβρίου 2003.

- (5) Οι ιταλικές αρχές διαβίβασαν τις παρατηρήσεις τους και παρέσχον περαιτέρω στοιχεία με επιστολή τους της 9ης Ιανουαρίου 2004, η οποία πρωτοκολλήθηκε στις 14 Ιανουαρίου 2004.

- (6) Η Επιτροπή έλαβε τις παρατηρήσεις των τρίτων ενδιαφερομένων τις οποίες διαβίβασε στις ιταλικές αρχές, παρέχοντάς τους την ευκαιρία να απαντήσουν. Τα σχόλια των ιταλικών αρχών διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή με επιστολή της 3ης Μαρτίου 2004, που πρωτοκολλήθηκε στις 4 Μαρτίου 2004.

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

- (7) Τα μέτρα ενίσχυσης που ανακοίνωσαν οι ιταλικές αρχές αφορούν ενισχύσεις που χορηγούνται αντιστοίχως υπό μορφή επιδότησης επιτοκίου επί τραπεζικών χρηματοδοτήσεων που χορηγούνται σε εταιρείες του εκδοτικού τομέα και υπό μορφή πιστώσεων φόρου υπέρ επιχειρήσεων που παράγουν εκδοτικά προϊόντα ⁽³⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ C 285 της 28.11.2003, σ. 14.

⁽²⁾ Βλέπε υποσημείωση 1.

⁽³⁾ Νοείται ως εξομοιούμενο προς το εκδοτικό προϊόν, το προϊόν που παράγεται σε χαρτί, συμπεριλαμβανομένου και του βιβλίου, ή σε ηλεκτρονική μορφή, που προορίζεται για έκδοση ή εν πάση περιπτώσει, για διάδοση πληροφοριών στο κοινό με κάθε μέσον, ακόμα και ηλεκτρονικό, ή μέσω της ραδιοηλεκτρικής μετάδοσης, εξαιρουμένων των προϊόντων που αναπαράγουν ήχο και φωνή, των δισκογραφικών και κινηματογραφικών προϊόντων και της τεκμηρίωσης που περιλαμβάνει πληροφορίες εταιρείας για εσωτερική ή εξωτερική χρήση.

2.1. Ενίσχυση υπό μορφή επιδότησης επιτοκίου

- (8) Το πρώτο υπό εξέταση καθεστώς ενίσχυσης καθορίζεται από τα άρθρα 4 έως 7 του νόμου αριθ. 62 της 7ης Μαρτίου 2001 ⁽⁴⁾, περί «Νέων κανόνων για τον εκδοτικό τομέα και τα εκδοτικά προϊόντα και τροποποίησης του νόμου αριθ. 416 της 5ης Αυγούστου 1981» (που καλείται στο εξής νόμος αριθ. 62/2001) και από το διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας αριθ. 142 της 30ής Μαΐου, περί «Κανονισμού για τις χορηγήσεις πιστώσεων σε επιχειρήσεις του εκδοτικού τομέα» ⁽⁵⁾ (που καλείται στο εξής «ΠΔ αριθ. 142/2002»).
- (9) Η ενίσχυση συνίσταται σε επιδοτήσεις επιτοκίου επί δεκαετών χρηματοδοτήσεων, οι οποίες χορηγούνται από τραπεζικά ιδρύματα σε σχέδια τεχνικοπαραγωγικής αναδιάρθρωσης, αγοράς, επέκτασης και εκσυγχρονισμού τεχνικού εξοπλισμού, που αφορά ειδικότερα την ενίσχυση του δικτύου πληροφορικής υλισμικό και λογισμικού, και σε σχέση με τη χρησιμοποίηση των διεθνών δικτύων τηλεματικής και δρομφόρων για τη βελτίωση της διανομής, έξοδα επαγγελματικής κατάρτισης.
- (10) Είναι επιλέξιμο για την ενίσχυση το 90 % της συνολικής δαπάνης του σχεδίου ⁽⁶⁾. Η συνεισφορά αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του σχεδίου απόσβεσης, υπολογιζόμενου βάσει του βασικού επιτοκίου που καθορίζει το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και των οφειλόμενων πληρωμών σύμφωνα με το ίδιο σχέδιο υπολογιζόμενου βάσει του ημίσεως του εν λόγω επιτοκίου. Στην πράξη, χρησιμοποιώντας βασικό επιτόκιο 5 %, το κράτος συνεισφέρει περίπου κατά 13 % στο συνολικό κόστος του σχεδίου, ποσοστό που μειώνεται στο 10 % περίπου όταν η συνεισφορά ζητείται αναλογιστικά.
- (11) Οι δικαιούχοι είναι οι επιχειρήσεις που λειτουργούν σε οποιοδήποτε τμήμα της εκδοτικής διαδικασίας ⁽⁷⁾. Ειδικότερα: τα πρακτορεία τύπου, οι εκδοτικές επιχειρήσεις, τα τυπογραφεία, τα πρακτορεία διανομής ημερήσιου και περιοδικού τύπου και τα βιβλία που εκδίδονται σε χαρτί ή σε πληροφορική ή ηλεκτρονική μορφή, οι σταθμοί ραδιοτηλεο-

πτικής μετάδοσης καθώς και οι επιχειρήσεις που ασχολούνται αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο με την εμπορία εκδοτικών προϊόντων και οι επιχειρήσεις έκδοσης ιταλικών εφημερίδων στο εξωτερικό. Το καθεστώς προορίζεται για επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους σε ένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ο υπολογιζόμενος αριθμός δικαιούχων κυμαίνεται μεταξύ 101 και 500.

- (12) Η προβλεπόμενη διάρκεια του καθεστώτος είναι 10 έτη ⁽⁸⁾. Οι συνολικές πιστώσεις που βαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό για τα έτη 2001, 2002 και 2003 ανέρχονται περίπου σε 26,3 εκατ. ευρώ ⁽⁹⁾, ποσό στο οποίο προστίθενται 50,8 εκατ. ευρώ λόγω προηγούμενων μη εξαντληθεισών πιστώσεων. Η χορηγούμενη ενίσχυση στο πλαίσιο του παρόντος καθεστώτος μπορεί μόνο να σωρευθεί με την ενίσχυση που προβλέπεται στο άρθρο 8 του ίδιου νόμου που περιγράφεται κατωτέρω ⁽¹⁰⁾.
- (13) Οι πιστώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 5, 6 και 7 του νόμου αριθ. 62/2001 θα εκταμιευθούν από έναν πόρο που έχει θεσπιστεί επί τούτου και αποτελεί αντικείμενο διαχείρισης από μέρος της προεδρίας του υπουργικού συμβουλίου ⁽¹¹⁾. Η ενίσχυση θα χορηγηθεί είτε σύμφωνα με την αυτόματη διαδικασία ⁽¹²⁾ είτε μέσω διαδικασίας ατομικής αξιολόγησης. Βάσει της αυτόματης διαδικασίας, η χρηματοδότηση του σχεδίου δεν υπερβαίνει το ποσό των 0,5 εκατ. ευρώ περίπου ⁽¹³⁾, το δε επιχορηγούμενο σχέδιο πρέπει να ολοκληρωθεί εντός δύο ετών από τη χορήγηση της ενίσχυσης. Τα σχέδια που απαιτούν υψηλότερη χρηματοδότηση υποβάλλονται σε μια διαδικασία μεμονωμένης αξιολόγησης που πραγματοποιείται από μία ειδική επιτροπή η οποία έχει συσταθεί από την προεδρία του υπουργικού συμβουλίου. Η μέγιστη ενίσχυση που μπορεί να χορηγηθεί βάσει του καθεστώτος αυτού ανέρχεται σε 15,5 εκατ. ευρώ ⁽¹⁴⁾, τα δε σχέδια που αξιολογούνται βάσει της διαδικασίας αυτής υπόκεινται στον όρο της εντός διετίας περάτωσης τους. Και οι δύο διαδικασίες εκταμίευσης απαιτούν εξάλλου τη διαβίβαση λεπτομερών πληροφοριών και τεκμηρίωσης που να

⁽⁴⁾ Οι ιταλικές αρχές αναφέρουν ότι η υπό εξέταση ενίσχυση αντικαθιστά ισχύοντα καθεστώτα ενισχύσεων τα οποία καθορίζονται αντιστοιχώς από τους νόμους αριθ. 416 της 5.8.1981 και αριθ. 67 της 25.2.1987, που εγκρίθηκαν και οι δύο από την Επιτροπή αντιστοιχώς στις 18.11.1983 με την επιστολή αριθ. 1398 και στις 7.7.1988 με την επιστολή αριθ. 8232, αριθ. ενίσχυσης C 25/87.

⁽⁵⁾ Οι όροι, το ποσό και οι διαθέσιμοι πόροι καθώς και οι λεπτομέρειες επιλεξιμότητας των εκδοτικών επιχειρήσεων για τις παροχές που προβλέπονται στο άρθρο 6 του νόμου αριθ. 62/2001, καθορίζονται στο διάταγμα του τμηματάρχη για την πληροφόρηση και τον εκδοτικό τομέα της προεδρίας του υπουργικού συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ 297 της 19.12.2002, σ. 29.

⁽⁶⁾ Εξάλλου, το σχέδιο νόμου της κυβερνητικής πρωτοβουλίας, πρακτικά της Βουλής αριθ. 4163 «Διατάξεις σχετικά με τον εκδοτικό τομέα και τη διάδοση του ημερήσιου και περιοδικού τύπου» εισάγει μια ακόμη τροποποίηση του άρθρου 5 του νόμου αριθ. 62/2001, με την οποία αποκλείονται ρητά από τις επιλέξιμες δαπάνες όλες εκείνες που δεν προορίζονται για την υλοποίηση εκδοτικού προϊόντος, ειδικότερα τις δαπάνες προώθησης και διαφήμισης. Οι επιλέξιμες δαπάνες μπορεί να ανέλθουν στο 100 % μόνο στην περίπτωση συνεταιρισμών δημοσιογράφων βάσει του άρθρου 6 του νόμου αριθ. 416 της 5.8.1981.

⁽⁷⁾ Κατά την έννοια του διατάγματος του τμηματάρχη για την πληροφόρηση και τον εκδοτικό τομέα της προεδρίας του υπουργικού συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2002 σχετικά με το νόμο «εκ των οποίων» αποκλείονται ρητά οι προβληματικές επιχειρήσεις.

⁽⁸⁾ Η προβλεπόμενη προθεσμία ορίζεται ρητά, ύστερα από την ανακοίνωση, με τροποποίηση του κανονισμού που εισήχθη στο σχέδιο νόμου με κυβερνητική πρωτοβουλία η οποία υποβλήθηκε στη Βουλή στις 16 Ιουλίου 2003, πρακτικά της Βουλής αριθ. 4163 «Διατάξεις σχετικά με τον εκδοτικό τομέα και τη διάδοση του ημερήσιου και περιοδικού τύπου». Το εν λόγω σχέδιο νόμου βρισκείται υπό συζήτηση στην επιτροπή πολιτισμού του Κοινοβουλίου.

⁽⁹⁾ Οι κρατικές πιστώσεις ανέρχονται αποκλειστικά σε περίπου 4,1 εκατ. ευρώ για το 2001, 12,6 εκατ. ευρώ για το 2002, και περίπου 9,7 εκατ. ευρώ για το 2003.

⁽¹⁰⁾ Το ΠΔ αριθ. 142/2002 ορίζει, στο άρθρο 8, την απαγόρευση της σωρευσης των ενισχύσεων —που προβλέπονται στα άρθρα από 4 έως 7 του νόμου αριθ. 62/2001— με άλλες ενισχύσεις κρατικές, περιφερειακές, των αυτόνομων επαρχιών του Trento και του Bolzano, κοινοτικές ή οποιοδήποτε άλλου είδους που χορηγούνται από δημόσιους οργανισμούς ή ιδρύματα για τη χρηματοδότηση του ίδιου προγράμματος επενδύσεων. Οι ενισχύσεις αυτές μπορούν ωστόσο να χορηγηθούν σωρευτικά με την πίστωση φόρου που προβλέπεται στο άρθρο 8 του ίδιου νόμου.

⁽¹¹⁾ Βάσει του άρθρου 5 του νόμου αριθ. 62/2001, ο καλούμενος «πόρος για πιστώσεις σε επιχειρήσεις του εκδοτικού τομέα».

⁽¹²⁾ Το άρθρο 1 του ΠΔ αριθ. 142/2002 ορίζει ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να υποβάλουν βάσει της αυτόματης διαδικασίας ένα μόνο σχέδιο κάθε φορά.

⁽¹³⁾ Η χρηματοδότηση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1 δισεκατ. λίρες Ιταλίας βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο α) του νόμου αριθ. 62/2001.

⁽¹⁴⁾ Η μέγιστη ενίσχυση δεν μπορεί να υπερβεί τα 30 δισεκατ. λίρες Ιταλίας βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 1 στοιχείο α) του νόμου αριθ. 62/2001.

αποδεικνύει την ύπαρξη και τις ανάγκες του σχεδίου, την επιλεξιμότητα του δικαιούχου, τις όντως πραγματοποιηθείσες επιλέξιμες δαπάνες ⁽¹⁵⁾, καθώς και αντίγραφο της σύμβασης χορήγησης του τραπεζικού δανείου. Το περί ου ο λόγος μέτρο περιλαμβάνει εξάλλου διατάξεις για την επιστροφή των μη δεόντως χορηγηθεισών ενισχύσεων.

- (14) Η χορηγούμενη ενίσχυση στο πλαίσιο του εν λόγω καθεστώτος έχει ως στόχο τη διατήρηση της πολυμορφίας της πληροφόρησης, σύμφωνα με το άρθρο 21 του ιταλικού συντάγματος.

2.2. Ενίσχυση υπό μορφή πίστωσης φόρου

- (15) Το δεύτερο ανακοινωθέν καθεστώς διέπεται από το άρθρο 8 του νόμου αριθ. 62/2001 και από το διάταγμα του προέδρου του υπουργικού συμβουλίου αριθ. 143, της 6ης Ιουνίου 2002, «περί ρύθμισης των πιστώσεων φόρου υπέρ επιχειρήσεων παραγωγής εκδοτικών προϊόντων» (που καλείται στο εξής «διάταγμα αριθ. 143/2002»).
- (16) Το καθεστώς προβλέπει τη χορήγηση σε επιχειρήσεις που λειτουργούν στον εκδοτικό τομέα ενισχύσεων, υπό μορφή πιστώσεων ετήσιου φόρου για πέντε συναπτά έτη, το οποίο ισοδυναμεί με συνολική φορολογική πίστωση ύψους 15 % του συνολικού κόστους των επενδύσεων ⁽¹⁶⁾. Η πίστωση φόρου πρέπει να αφαιρεθεί από τις φορολογικές επιβαρύνσεις και μπορεί να αναβληθεί για τέσσερα έτη.
- (17) Γίνονται δεκτές για πίστωση φόρου οι επενδύσεις σε νέα αγαθά που προορίζονται για την παραγωγή εκδοτικών προϊόντων σε ιταλική γλώσσα: εφημερίδων, περιοδικών, βιβλίων, καθώς και εκδοτικών προϊόντων πολυμέσων. Είναι επίσης επιλέξιμες οι επενδύσεις σε εγκαταστάσεις σε συστήματα και διπλώματα ευρεσιτεχνίας για όλα τα στάδια της διαδικασίας παραγωγής, στο πλαίσιο σχεδίων τεχνικοοικονομικής αναδιάρθρωσης.
- (18) Η εφαρμογή του καθεστώτος περιορίζεται σε επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν έως τις 31 Δεκεμβρίου 2004. Οι συνολικές πιστώσεις για ολόκληρη την περίοδο που βαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό ανέρχονται περίπου σε 102 εκατ. ευρώ ⁽¹⁷⁾. Οι χορηγηθείσες ενισχύσεις στο πλαίσιο του συγκεκριμένου καθεστώτος δύνανται να χορηγηθούν σωρευτικά μόνο με τις ενισχύσεις που προβλέπονται στα άρθρα 4 έως 7 του προαναφερθέντος νόμου ⁽¹⁸⁾. Το μέτρο προβλέπει διατάξεις για την εξακρίβωση της ύπαρξης και της βιωσιμότητας σχεδίων καθώς και για την ανάκτηση των μη δεόντως χορηγηθεισών ενισχύσεων.

⁽¹⁵⁾ Οι διαδικασίες και οι όροι για τη χορήγηση των ενισχύσεων προβλέπονται στα εδάφια από 2 έως 6 του άρθρου 7 του νόμου 62/2001, καθώς και στο ΠΔ αριθ. 142/2002.

⁽¹⁶⁾ Βάσει του καθεστώτος αυτού το μέγιστο ποσό καθορίζεται σε ποσοστό επί της αξίας της επένδυσης και όχι ανά δικαιούχο, αλλά εν πάση περιπτώσει περιορίζεται στο μέγιστο ποσό των συνολικών διαθέσιμων πόρων.

⁽¹⁷⁾ Οι χορηγούμενοι κρατικοί πόροι ανέρχονται αντιστοίχως σε 5,7 εκατ. ευρώ για το 2001, 11,3 εκατ. ευρώ για το 2002, 28,4 εκατ. ευρώ για κάθε έτος από το 2003 έως το 2005.

⁽¹⁸⁾ Βλέπε υποσημείωση 11.

- (19) Η πίστωση φόρου χορηγείται σε επιχειρήσεις που παράγουν εκδοτικά προϊόντα ⁽¹⁹⁾. Στον ορισμό αυτό, εμπίπτουν τα πρακτορεία τύπου, οι εκδοτικές επιχειρήσεις, τα τυπογραφεία ημερησίου τύπου, περιοδικών και βιβλίων τα οποία εκδίδονται σε χαρτί ή πληροφορική και ηλεκτρονική μορφή. Οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί και τέλος οι επιχειρήσεις έκδοσης ιταλικών εφημερίδων στο εξωτερικό. Το καθεστώς προορίζεται για επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους σε ένα από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο υπολογιζόμενος αριθμός δικαιούχων κυμαίνεται από 101 έως 500.

- (20) Η ενίσχυση που χορηγείται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου καθεστώτος προορίζεται να προωθήσει την πολιτιστική παραγωγή και να διατηρήσει την πολυμορφία της πληροφόρησης, κατά την έννοια του άρθρου 21 του ιταλικού συντάγματος.

3. ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

- (21) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή κατέληξε ότι τα δύο καθεστώτα ενισχύσεων συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και εξέφρασε αμφιβολίες όσον αφορά τόσο την επίδραση των ανακοινωθέντων μέτρων στις συναλλαγές και για το κατά πόσον είναι συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά.
- (22) Εξάλλου η Επιτροπή θεώρησε ότι η κίνηση της διαδικασίας παρείχε τη δυνατότητα αποστολής πληροφοριών και παρατηρήσεων που θα μπορούσαν να διαλύσουν τις υπάρχουσες αμφιβολίες.

4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

- (23) Μετά την κίνηση της διαδικασίας, διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη απέστειλαν παρατηρήσεις σχετικά. Οι ακόλουθοι παράγραφοι περιλαμβάνουν σύνθεση των παρατηρήσεων τους για το θέμα.
- (24) Η Ομοσπονδία Ευρωπαίων Εκδοτών (FEP-FEE), με επιστολή της της 18ης Δεκεμβρίου 2003, επιβεβαίωσε ότι τα συγκεκριμένα μέτρα ενίσχυσης δεν παραβιάζουν την κοινοτική νομοθεσία, δεδομένου ότι:

- i) ο εκδοτικός τομέας, σε αντιδιαστολή προς οποιαδήποτε άλλη βιομηχανική δραστηριότητα, συνδέεται κατά καθοριστικό τρόπο με τη γλώσσα και ως εκ τούτου η στήριξη από μέρους του κράτους του τομέα αυτού ελάχιστες πιθανότητες έχει να επηρεάσει τις διαμεθοριακές συναλλαγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

⁽¹⁹⁾ Ο ορισμός της επιχείρησης που παράγει εκδοτικά προϊόντα είναι πιο περιοριστικός από εκείνον που χρησιμοποιείται στα άρθρα 4, 5 και 7 του προαναφερθέντος νόμου. Κυρίως, αφορά μόνο τις εκδόσεις σε ιταλική γλώσσα, κατά δεύτερο λόγο, αφορά μόνο επιχειρήσεις που παράγουν εκδοτικά προϊόντα, ενώ, βάσει του άλλου καθεστώτος ενδεχόμενοι δικαιούχοι είναι όλες οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν στη διαδικασία παραγωγής και διανομής του εκδοτικού προϊόντος.

- ii) το ύψος των προβλεπόμενων ενισχύσεων είναι μάλλον μικρό·
- iii) οι ενισχύσεις προορίζονται σε είδη επενδύσεων που αφορούν ειδικές γλωσσικές ζώνες, οι δε εκδόσεις για τις οποίες λαμβάνεται κρατική ενίσχυση είναι μόνο εκείνες σε ιταλική γλώσσα. Η κρατική ενίσχυση έχει ως στόχο την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων ώστε να αντιμετωπιστεί ο ανταγωνισμός μεταξύ εκδοτών έναντι άλλων επιχειρήσεων του ίδιου ανταγωνιστικού τομέα, που είναι εθνικός.
- (25) Η Πορτογαλική Ένωση Εκδοτών Βιβλίου (APEL), με επιστολή της της 19ης Δεκεμβρίου 2003, έκρινε ότι τα συγκεκριμένα μέτρα ενίσχυσης δεν παραβιάζουν την κοινοτική νομοθεσία:
- i) για τους ίδιους λόγους που εξέφρασε η FEE· και
- ii) δεδομένου ότι οι επιλέξιμες επενδύσεις δεν αφορούν άμεσα τις εξαγωγές ή σε ενέργειες σε διεθνές πλαίσιο.
- (26) Εξάλλου, στο πλαίσιο της έρευνας, διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή οι ακόλουθες παρατηρήσεις από τρίτους ενδιαφερομένους, πάνω από ένα μήνα μετά τη δημοσίευση της κίνησης της διαδικασίας.
- (27) Η Ισπανική Ομοσπονδία Εκδοτών (FGEE), με επιστολή της της 8ης Ιανουαρίου 2004, επιβεβαίωσε ότι τα υπό εξέταση μέτρα ενίσχυσης δεν παραβιάζουν την κοινοτική νομοθεσία για τους ίδιους λόγους που επικαλέσθηκε η Πορτογαλική Ένωση Εκδοτών Βιβλίου.
- (28) Η Ευρωπαϊκή Ένωση Εκδοτών Εφημερίδων (ENPA), με επιστολή της της 12ης Ιανουαρίου 2004, υποστήριξε ότι τα υπό εξέταση μέτρα δεν αποτελούν παραβίαση της κοινοτικής νομοθεσίας δεδομένου ότι:
- i) το διαμεθοριακό εμπόριο ημερησίων εφημερίδων δεν επηρεάζει και δεν δημιουργεί προβλήματα ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών. Τούτο ισχύει ειδικότερα για τις τοπικές εφημερίδες που λειτουργούν μόνο μέσα σε σαφώς καθορισμένη περιοχή της εθνικής αγοράς. Η ειδική φύση του ανταγωνισμού στον τομέα αυτό παραμένει σε επίπεδο εθνικής αγοράς·
- ii) το ποσοστό εφημερίδων που πωλούνται στο εξωτερικό σε πληθυσμό που κατοικεί εκεί και επιθυμούν να τηρούνται ενήμεροι σχετικά με τη χώρα καταγωγής τους είναι πολύ περιορισμένο. Για αυτόν το σχετικά μικρό αριθμό καταναλωτών, η δυνατότητα πρόσβασης σε πηγή πληροφόρησης στα ιταλικά και σε έγκυρο τύπο είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο από γλωσσικής όσο και από πολιτιστικής πλευράς και τούτο μπορούν να το παράσχουν μόνον οι ιταλοί εκδότες·
- iii) με σκοπό οι εφημερίδες να συνεχίσουν να είναι ανταγωνιστικές με άλλα μέσα ενημέρωσης, π.χ. το Διαδίκτυο, η βιομηχανία έχει άμεσα ανάγκη από πόρους που παρέχονται μέσω των δύο υπό εξέταση καθεστώτων ενίσχυσης. Χωρίς τις ενισχύσεις αυτές, οικονομικές κρίσεις της σοβαρότητας εκείνης που σημειώθηκε πιο πρόσφατα, η οποία έβλαψε σοβαρά το μεγαλύτερο μέρος του τομέα των εφημερίδων στην Ευρώπη λόγω της μείωσης των διαφημίσεων, θα θέσουν υπό σοβαρό κίνδυνο το μέλλον της εθνικής βιομηχανίας.
- (29) Η Ιταλική Ένωση Εκδοτών Εφημερίδων (FIEG), με επιστολή της της 7ης Ιανουαρίου 2004, παρέσχε λεπτομερή επιχειρηματολογία για τη στήριξη της άποψης ότι τα υπό εξέταση μέτρα δεν πρέπει να θεωρηθούν ως παραβίαση της κοινοτικής νομοθεσίας δεδομένου ότι:
- i) δεν αποτελούν κρατική ενίσχυση·
- ii) δεν αποτελούν ενίσχυση σχετικά με δραστηριότητες για τις οποίες δεν υπάρχει διαμεθοριακό εμπόριο ή ανταγωνισμός μεταξύ κρατών μελών και του EOX·
- iii) δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της συνθήκης ΕΚ.

5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΙΤΑΛΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

5.1. Παρατηρήσεις σχετικά με την κίνηση της διαδικασίας

- (30) Οι ιταλικές αρχές για να διαλύσουν τις αμφιβολίες που εξέφρασε η Επιτροπή στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, παρέσχον περαιτέρω στοιχεία και εξηγήσεις προς επιβεβαίωση της άποψης που υποστήριζαν σχετικά με την περιθωριακή επίπτωση των συγκεκριμένων μέτρων στις συναλλαγές, καθώς και σχετικά με το συμβιβασμό τους.

- (31) Οι ιταλικές αρχές επιβεβαιώνουν ότι η ενίσχυση στον εκδοτικό τομέα θα έχει πολύ περιορισμένο αποτέλεσμα στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές δεδομένης της πρακτικά ανύπαρκτης διάδοσης εκδοτικών προϊόντων σε ιταλική γλώσσα εκτός της εθνικής ιταλικής αγοράς. Ειδικότερα, προς στήριξη των αναλύσεών τους, επικαλούνται την ερμηνεία των γενικών αρχών που εκφράζονται στην απόφαση CELF⁽²⁰⁾, καθώς και τα στατιστικά στοιχεία και τις εξηγήσεις που παρέσχον σε απάντηση της κίνησης της διαδικασίας.
- (32) Όσον αφορά τις αρχές που αναφέρονται στην απόφαση CELF, σχετικά με τα βιβλία, οι ιταλικές αρχές υποστηρίζουν ότι οι αρχές αυτές θα έπρεπε να εφαρμόζονται και σε άλλα εκδοτικά προϊόντα, λαμβανομένων υπόψη των ανάλογων χαρακτηριστικών τους και του γεγονότος ότι ο αριθμός αναγνωστών εκδοτικών προϊόντων στα ιταλικά στην ΕΕ είναι ακόμα πιο μικρός από εκείνον των αναγνωστών σε γαλλική γλώσσα. Οι δυο αυτές αρχές είναι:
- i) «Στον ανταγωνισμό στον τομέα του βιβλίου ενδέχεται να υπάρχουν ορισμένα σύνορα γλωσσικής και πολιτισμικής φύσης και, κατά συνέπεια, οι επιπτώσεις στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές είναι μάλλον περιορισμένες»⁽²¹⁾.
  - ii) «Ο ευρωπαϊκός τομέας της τυπογραφίας και των εκδόσεων εξακολουθεί να αποτελεί περισσότερο μια σειρά εθνικών αγορών απ' ό,τι μια ολοκληρωμένη αγορά σε ευρωπαϊκή κλίμακα, όπως αποδεικνύει το χαμηλό επίπεδο εξαγωγών στον τομέα αυτόν από πλευράς κύκλου εργασιών. Η πολυμορφία των ομιλούμενων γλωσσών στο εσωτερικό της Κοινότητας αποτελεί επιπλέον φραγμό στον "εξευρωπαϊσμό" του τομέα»⁽²²⁾.
- (33) Όσον αφορά την κατάσταση της ιταλικής εκδοτικής αγοράς και τις περιορισμένες ενδοκοινοτικές συναλλαγές εκδοτικών προϊόντων, οι ιταλικές αρχές υπέβαλαν στατιστικά στοιχεία τα οποία επιβεβαιώνουν τη θέση τους, καθώς και περαιτέρω διευκρινίσεις σχετικά με τους δικαιούχους. Ειδικότερα από τα παρασχεθέντα στατιστικά στοιχεία προκύπτει ότι:
- i) Κατά τα τελευταία 20 έτη, όσον αφορά τις εφημερίδες στα ιταλικά διαπιστώνεται ότι η αγορά χαρακτηρίζεται από ουσιαστική στασιμότητα, παρότι κατά την ίδια χρονική περίοδο το παραγωγικό ιταλικό σύστημα έχει αλλάξει κατά πολύ⁽²³⁾. Το 2003, ο αριθμός αντιτύπων που πωλήθηκαν ημερησίως μειώθηκε στο επίπεδο του 1984.
  - ii) Η ημερήσια μέση διανομή ημερησίων εφημερίδων και ο αριθμός πωληθέντων αντιτύπων ανά 1 000 κατοίκους στην Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία και Μεγάλη Βρετανία δείχνει ότι η Ιταλία βρίσκεται αναμφισβήτητα σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με τα άλλα μεγάλα κράτη μέλη της ΕΕ⁽²⁴⁾ και ότι είναι χαμηλότερη η ενδεχόμενη ζήτηση εκδοτικών προϊόντων απ' ό,τι θα αναμενότο από μια χώρα με κατά κεφαλήν εισόδημα όπως αυτό της Ιταλίας.
  - iii) Το 2001 η διανομή ημερησίων εφημερίδων στην ΕΕ ανήλθε στο 1,3 % του συνολικού αριθμού εκδοθέντων αντιτύπων, ποσοστό που μειώθηκε σε 0,8 στον τομέα των εβδομαδιαίων και μηνιαίων περιοδικών.
  - iv) Μεταξύ του 1996 και του 2001, από τα στατιστικά στοιχεία που παρέσχε η Επιτροπή προκύπτει ότι οι συνολικές εξαγωγές (και εντός ΕΕ και εκτός ΕΕ) ημερησίων, εβδομαδιαίων και μηνιαίων εκδόσεων κυμαίνονται από 0,7 % έως 2,5 % του συνολικού αριθμού εκδοθέντων αντιτύπων.
  - v) Όσον αφορά τα προϊόντα πολυμέσων εκδοτικού χαρακτήρα, οι ιταλικές αρχές παρέσχον στοιχεία σχετικά με συνολικές εξαγωγές βιβλίων, προϊόντων, και υπηρεσιών εκδοτικών πολυμέσων, τόσο εντός όσο και εκτός ΕΕ το 2001, από τα οποία προκύπτει ότι οι συνολικές εξαγωγές ανέρχονται στο 5 % του συνόλου των πωλήσεων των προϊόντων αυτών. Επίσης οι ιταλικές αρχές προσδιορίζουν ότι οι εξαγωγές στην ΕΕ αντιπροσωπεύουν μόνο ένα τμήμα του εν λόγω ποσοστού και ότι τα cd-rom και οι εκδοτικές υπηρεσίες, καθώς και τα εκδοτικά προϊόντα πολυμέσων, αντιπροσωπεύουν μόνο ένα πολύ μικρό τμήμα του εν λόγω ποσοστού. Ως εκ τούτου, οι ιταλικές αρχές συνάγουν ότι η διανομή προϊόντων πολυμέσων εκδοτικού χαρακτήρα στην ΕΕ είναι καθ' όλα μηδαμινή.
  - vi) Όσον αφορά τις δραστηριότητες εκτύπωσης εφημερίδων και βιβλίων οι ιταλικές αρχές επισημαίνουν ότι τα εκδοτικά προϊόντα συνήθως εκτυπώνονται πλησίον των αγορών διανομής, προς αποφυγή επιβολής προστίμων λόγω καθυστερήσεων και λαμβανομένου υπόψη του κόστους μεταφοράς επί της τιμής του προϊόντος.
  - vii) Όσον αφορά τα πρακτορεία τύπου, οι ιταλικές αρχές αρχικά παρατηρούν ότι ο διεθνής ανταγωνισμός μπορεί μόνο να αφορά την ειδησεογραφία σε ξένη γλώσσα. Το μόνο ιταλικό πρακτορείο που πραγματοποιεί ειδησεογραφία σε ξένη γλώσσα είναι η ANSA, ο κύκλος εργασιών της οποίας για την ειδησεογραφία αυτή ανέρχεται σε 0,3 % του συνολικού της κύκλου εργασιών.

⁽²⁰⁾ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, της 22.6.2000, στην υπόθεση C 332/98, Γαλλική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Ενισχύσεις σε συνεταιρισμό εξαγωγής του γαλλικού βιβλίου (CELF)» Συλλογή, σ. I-4833.

⁽²¹⁾ Βλέπε υποσημείωση 20. σημείο VIII της απόφασης.

⁽²²⁾ Σχόλια που διατύπωσε η Επιτροπή στο έγγραφο «Πανόραμα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας» του 1997.

⁽²³⁾ Από τα στατιστικά στοιχεία που παρέσχε η Ιταλία φαίνεται ότι το 2003 συνεχίστηκε η πτώση των πωλήσεων ημερησίων εφημερίδων στην Ιταλία, πράγμα που άρχισε το 1990, για να επιστρέψει στο επίπεδο του 1984, δηλαδή στα 5,8 εκατ. αντίτυπα.

⁽²⁴⁾ Στοιχεία που παρέσχε το Osservatorio Tecnico per i Quotidiani e le Agenzie d'Informazione — «L'industria dei quotidiani in Italia-Monografia macro settoriale» — 2000 (Τεχνική Υπηρεσία ημερησίου τύπου και πρακτορείων ειδήσεων — «Ο ημερήσιος τύπος στην Ιταλία-Μονογραφία περί μακροοικονομικής κατάστασης του τομέα»).

- viii) Εν κατακλείδι, όσον αφορά την περιορισμένη εμπορική επίπτωση των συγκεκριμένων μέτρων, οι ιταλικές αρχές αναφέρουν ότι η αγορά ιταλικών εκδοτικών προϊόντων που διανέμονται στην ΕΕ φτάνει μόνο το 0,3 έως 0,5 % της ευρωπαϊκής αγοράς.
- (34) Βάσει των προαναφερθεισών πληροφοριών, και σύμφωνα με τις αρχές που ορίζει η απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση *SIDE* ⁽²⁵⁾, οι ιταλικές αρχές υποστηρίζουν ότι η αγορά εκδοτικών προϊόντων στα ιταλικά πρέπει να θεωρηθεί ως διαφορετική αγορά ⁽²⁶⁾.
- (35) Εξάλλου, για να επισημανθεί το γεγονός ότι κατά τη γνώμη των ιταλικών αρχών και τα δύο μέτρα θα πρέπει να θεωρηθούν συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της συνθήκης ΕΚ, αυτές επικαλούνται:
- i) το άρθρο 151 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ το οποίο ορίζει ότι «η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά»
- ii) το ψήφισμα του Συμβουλίου της 12.2.2001 ⁽²⁷⁾ και ειδικότερα την πρόσκληση του Συμβουλίου προς την Επιτροπή «κατά την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού και της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, (να) λαμβάνει υπόψη της την ιδιαίτερη πολιτιστική αξία του βιβλίου και τη σημασία του για την προαγωγή της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, καθώς και την υπερεθνική διάσταση της αγοράς του βιβλίου» ⁽²⁸⁾. Εξάλλου, παραπέμπουν σε άλλο σημείο του αιτιολογικού του εν λόγω ψηφίσματος βάσει του οποίου «οι γλωσσικά ομοιογενείς περιοχές αποτελούν σημαντικό χώρο διάδοσης του βιβλίου και προσθέτουν μια υπερεθνική διάσταση στην αγορά του βιβλίου, που πρέπει να ληφθεί υπόψη» ⁽²⁹⁾.
- iii) το ψήφισμα του Συμβουλίου ⁽³⁰⁾ της 14.2.2002, σχετικά με την προώθηση της γλωσσικής πολυμορφίας κατά την εκμάθηση γλωσσών στο πλαίσιο της προώθησης των στόχων του Ευρωπαϊκού Έτους Γλωσσών 2001.
- iv) το άρθρο 22 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽³¹⁾, που επιβεβαιώνει τη δεύτερη αρχή σύμφωνα με την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση σέβεται την πολιτιστική θρησκευτική και γλωσσική ιδιομορφία στα κράτη μέλη·
- v) το άρθρο 21 του ιταλικού συντάγματος το οποίο εγγυάται το δικαίωμα της ελευθερίας και της πολυμορφίας νοουμένων, ως θεμελιωδών δημοκρατικών αρχών, οι ιταλικές αρχές δηλώνουν ότι τα εκδοτικά προϊόντα αποτελούν μέσο για την άσκηση του δικαιώματος αυτού ⁽³²⁾.
- vi) Η συνθήκη του Μάαστριχ η οποία εισάγει πολιτιστική παρέκκλιση βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της συνθήκης ΕΚ, με σκοπό την υπερπήδηση των περιορισμών κατά την εφαρμογή του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) όσον αφορά τα κίνητρα στον πολιτιστικό τομέα.
- (36) Εν κατακλείδι, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, οι ιταλικές αρχές δηλώνουν ότι δεδομένης της πλήρους ιδιομορφίας της εκδοτικής αγοράς, την ύπαρξη δημόσιας παρέμβασης για να αντιστραφεί καθοδική τάση παγιωμένου διαρθρωτικού χαρακτήρα της διάδοσης εκδοτικών προϊόντων στην εθνική αγορά και της περιορισμένης διάδοσης της ιταλικής γλώσσας σε επίπεδο ΕΕ, η Επιτροπή θα μπορούσε μόνο να συμπεράνει ότι η μέγιστη αξιολόγηση της γλωσσικής εξαίρεσης αποτελεί έναν από τους παράγοντες κλειδιά επί των οποίων βασίζεται η πολιτιστική παρέκκλιση του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ). Ως εκ τούτου, τα υπό εξέταση μέτρα, τα οποία ευνοούν τη διάδοση εκδοτικών προϊόντων σε ιταλική γλώσσα στην εθνική αγορά, θα πρέπει να θεωρηθούν συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά.

5.2. Σχόλια στις παρατηρήσεις που διατύπωσαν οι τρίτοι ενδιαφερόμενοι

- (37) Οι ιταλικές αρχές, με επιστολή τους της 24.2.2004, διαβίβασαν τα σχόλια τους στις παρατηρήσεις που διατύπωσαν τρίτοι ενδιαφερόμενοι όσον αφορά την κίνηση της διαδικασίας. Οι ιταλικές αρχές επισημαίνουν τη γενική συμφωνία των σχολίων με τη δική τους αξιολόγηση σχετικά με την επίπτωση επί των συναλλαγών και το συμβιβάσιμο των υπό εξέταση μέτρων. Τα κύρια σχόλια τους μπορούν να συνοψιστούν στα τέσσερα ακόλουθα σημεία:

- i) Οι παρατηρήσεις που περιήλθαν διαδοχικά μετά την πρόσκληση της Επιτροπής διαβιβάστηκαν από τα πέντε μέρη που αναφέρονται το τμήμα 4 της παρούσας απόφασης, τα οποία εκπροσωπούν εκδότες βιβλίων και εφημερίδων των 15 κρατών μελών της ΕΕ, καθώς και της Κύπρου, της Κροατικής Δημοκρατίας, της Λιθουανίας, της Νορβηγίας και της Σλοβενίας.

⁽²⁵⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 28.2.2002 στην υπόθεση T-155/98, Συλλογή 2002, σ. II-1179.

⁽²⁶⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου στις 21.10.1997 στην υπόθεση T-229/94, *Deutsche Bahn* κατά Επιτροπής, σ. II-1689 σκέψη 54 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁽²⁷⁾ ΕΕ C 73 της 6.3.2001, σ. 5.

⁽²⁸⁾ Οι ιταλικές αρχές επισημαίνουν ότι παρότι το ψήφισμα του Συμβουλίου ΕΟΚ της 12.2.2001 αναφέρεται ρητά στα βιβλία, οι αρχές που περιλαμβάνει, ειδικότερα εκείνες του σημείου 2 του αιτιολογικού, μπορούν να επεκταθούν σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ένα αγαθό (π.χ. τα εκδοτικά προϊόντα παρουσιάζει έναν «διττό χαρακτήρα», όντας «ταυτόχρονα το ίδιο φορέας πολιτιστικών αξιών και εμπόρευμα».

⁽²⁹⁾ Αιτιολογική σκέψη 7 του ψηφίσματος της 12.2.2001.

⁽³⁰⁾ ΕΕ C 50 της 23.2.2002, σ. 1.

⁽³¹⁾ ΕΕ C 364 της 18.12.2000, σ. 1.

⁽³²⁾ Βλέπε απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου στις υποθέσεις αριθ. 348/1990, αριθ. 105/1972, αριθ. 225/1974 και αριθ. 94/1997.

- ii) Οι παρατηρήσεις που διαβίβασαν τρίτοι ενδιαφερόμενοι συμφωνούν με εκείνες που διατύπωσε η Ιταλία σχετικά με την παραβίαση του κοινοτικού δικαιώματος ανταγωνισμού.
- iii) Όπως επισημαίνει η ENPA, η αγορά περιοδικών λειτουργεί ουσιαστικά σε εθνικό επίπεδο το δε κριτήριο της αναλογικότητας του μέτρου τηρείται από τη στιγμή που η αγορά των εκδοτικών προϊόντων, σε όλη τη δομή της, δεν είναι σε θέση να προκαλέσει σημαντικές στρεβλώσεις στις διαμεθοριακές συναλλαγές.
- iv) Όπως αναφέρει η FGEE, το ποσό των υπό εξέταση ενισχύσεων είναι περιορισμένο. Τα μέτρα ενίσχυσης θα έχουν εξάλλου μικρές επιπτώσεις επί των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών δεδομένου ότι η επιχειρησιακή δραστηριότητα είναι εξ ορισμού επικεντρωμένη σε ομοιογενείς γλωσσικές περιφέρειες όπου πραγματοποιούνται μικρές κατ' όγκον διαμεθοριακές συναλλαγές.

6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

6.1. Ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων

- (38) Βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη μέλη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό δια της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές».

6.1.1. Κρατικοί πόροι που ευνοούν ορισμένες επιχειρήσεις/οικονομικές δραστηριότητες

- (39) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι πόροι που προορίζονται να χρηματοδοτήσουν και τα δυο ανακωθθέντα καθεστώτα ενίσχυσης προέρχονται από τον προϋπολογισμό της κεντρικής κυβέρνησης και μπορούν, ως εκ τούτου, να θεωρηθούν κρατικοί πόροι. Εξάλλου, τα συγκεκριμένα καθεστώτα, ευνοούν εξ ορισμού ειδικούς τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, ειδικότερα τον εκδοτικό, οι δικαιούχοι του οποίου πραγματοποιούν οικονομική δραστηριότητα και μπορούν να θεωρηθούν ως επιχειρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

6.1.2. Επιλεξιμότητα

- (40) Και τα δυο ανακωθθέντα καθεστώτα είναι επιλέξιμα, δεδομένου ότι προορίζονται αντιστοίχως σε επιχειρήσεις που λειτουργούν στον εκδοτικό τομέα και επιχειρήσεις που παράγουν εκδοτικά προϊόντα. Ως εκ τούτου, και τα δύο καθεστώτα χορηγούν τομεακές ενισχύσεις.

6.1.3. Οικονομικά πλεονεκτήματα

- (41) Τα δύο ανακωθθέντα καθεστώτα ενίσχυσης παρέχουν διπλό οικονομικό πλεονέκτημα στους δικαιούχους.
- (42) Βάσει του πρώτου καθεστώτος, οι δικαιούχοι λαμβάνουν ενίσχυση υπό μορφή επιδότησης επιτοκίου για τραπεζικές χρηματοδοτήσεις που προορίζονται για ειδικά σχέδια, πράγμα που όντως μειώνει τις δαπάνες χρηματοδότησης των δικαιούχων επιχειρήσεων.
- (43) Βάσει του δεύτερου καθεστώτος, οι επιλέξιμες επιχειρήσεις τυγχάνουν φορολογικού πλεονεκτήματος το οποίο χορηγείται υπό μορφή πίστωσης φόρου για επενδύσεις, ελαφρύνοντας έτσι τους δικαιούχους από τις φορολογικές επιβαρύνσεις που θα έπρεπε κανονικά να υποστούν ⁽³³⁾.

6.1.4. Επίπτωση στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και στρέβλωση του ανταγωνισμού

- (44) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι κανόνες του ανταγωνισμού γενικά εφαρμόζονται σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες που συντάσσονται συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και ότι η παραγωγή εκδοτικών προϊόντων μπορεί να θεωρηθεί ως οικονομική δραστηριότητα. Θα πρέπει να καθοριστεί κατά πόσον η ενίσχυση της εν λόγω δραστηριότητας όντως ή εν δυνάμει επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, λαμβανομένου υπόψη του εθνικού ουσιαστικά χαρακτήρα της και, ως εκ τούτου, εσωτερικού στην ιταλική αγορά των εκδοτικών προϊόντων σε ιταλική γλώσσα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εκδοτική αγορά περιλαμβάνει την αγορά των δικαιωμάτων, της διαφήμισης, της εκτύπωσης και της διανομής. Η ενίσχυση σε έναν εκδότη μπορεί να έχει επιπτώσεις σε οποιαδήποτε από τις δραστηριότητες αυτές.
- (45) Εξάλλου, βάσει των πληροφοριών που παρέσχον οι ιταλικές αρχές, η Επιτροπή παρατηρεί ότι στον τομέα των εκδοτικών προϊόντων τα οποία αφορούν τα υπό εξέταση μέτρα ενίσχυσης, υπάρχουν εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών ⁽³⁴⁾. Ως εκ τούτου, τα μέτρα αυτά μπορούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων όταν, π.χ. οι εκδοτικές επιχειρήσεις ασκούν δραστηριότητα σε διάφορα κράτη μέλη, παράγοντας εκδόσεις σε διάφορες γλώσσες, και κατά συνέπεια, έρχονται σε ανταγωνισμό όσον αφορά τα εκδοτικά δικαιώματα και τη διαφήμιση.
- (46) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι τα στοιχεία και οι διευκρινίσεις που παρέσχον οι ιταλικές αρχές αποδεικνύουν το περιορισμένο μέγεθος των διακοινοτικών συναλλαγών, στον τομέα των εκδοτικών προϊόντων σε ιταλική γλώσσα τα οποία αφορούν τα δύο υπό εξέταση μέτρα.

⁽³³⁾ Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής για την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα άμεσης φορολογίας των επιχειρήσεων, ΕΕ C 384 της 10.12.1998, σ. 3.

⁽³⁴⁾ Εξάλλου, η διαμεθοριακή διάσταση του εκδοτικού τομέα, ειδικότερα όσον αφορά το βιβλίο, έχει αναγνωριστεί από το ψήφισμα του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2001, και από τα στατιστικά δεδομένα που παρέσχον οι ιταλικές αρχές.

(47) Παρά τη θεώρηση αυτή, βάσει των προαναφερθέντων, η Επιτροπή κρίνει ότι η επίπτωση των συγκεκριμένων μέτρων επί των συναλλαγών, παρότι είναι περιορισμένη, δεν μπορεί να αποκλειστεί. Κατά συνέπεια, τα δύο υπό εξέταση καθεστώτα αποτελούν κρατικές ενισχύσεις βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

6.2. Συμβιβασμο

(48) Όταν τα μέτρα αποτελούν κρατικές ενισχύσεις βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, η συνθήκη ορίζει ότι συμβιβάζονται ή μπορούν να θεωρηθούν συμβιβασίμες με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις που πληρούν τους όρους του άρθρου 87 παράγραφοι 2 και 3 της συνθήκης ΕΚ.

(49) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι όροι του άρθρου 87 παράγραφος 2 και του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχεία α) και β) της συνθήκης ΕΚ προφανώς δεν μπορούν να εφαρμοστούν στα συγκεκριμένα μέτρα.

(50) Μετά την κίνηση της διαδικασίας, η Επιτροπή έλαβε περαιτέρω πληροφορίες και διευκρινίσεις από τις ιταλικές αρχές, καθώς και παρατηρήσεις τρίτων ενδιαφερομένων. Βάσει των προαναφερθέντων, προκύπτει ότι οι ενδοκοινοτικές συναλλαγές εκδοτικών προϊόντων σε ιταλική γλώσσα είναι περιορισμένες και ότι τα μέτρα μπορεί να θεωρηθούν συμβιβασίμα βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχεία γ) ή δ) της Συνθήκης.

6.2.1. Συμβιβασμο με το πρώην άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της συνθήκης ΕΚ

(51) Όσον αφορά το συμβιβασμο των υπό εξέταση μέτρων βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ), η Επιτροπή δεν συμφωνεί με την αξιολόγηση των ιταλικών αρχών και κρίνει ότι στα υπό εξέταση καθεστώτα ενίσχυσης δεν δύναται να εφαρμοστεί η πολιτιστική παρέκκλιση.

(52) Ουσιαστικά, παρότι το άρθρο 151 της συνθήκης ΕΚ⁽³⁵⁾ ορίζει ότι η Κοινότητα συμβάλλει στην πολιτιστική πολυμορφία βάσει του άρθρου 8 του νόμου 62 της 7.3.2001, δεν αναφέρονται οι διατάξεις που αφορούν τη χορήγηση πόρων για τη σαφή προώθηση του πολιτισμού. Αντίθετα οι πόροι χρησιμοποιούνται εξ ολοκλήρου για τη στήριξη γενικότερα επενδύσεων που πραγματοποιούν επιχειρήσεις οι οποίες παράγουν εκδοτικά προϊόντα σε ιταλική γλώσσα. Όσον αφορά το μέτρο ενίσχυσης το οποίο χορηγείται υπό

μορφή επιδότησης επιτοκίου⁽³⁶⁾, βάσει του άρθρου 5 του νόμου αριθ. 62 της 7.3.2001, μόνο ένα ποσοστό 5 % των διαθέσιμων πόρων για ενισχύσεις επιδότησης επιτοκίου χρησιμοποιείται σαφώς υπέρ των επιχειρήσεων οι οποίες εφαρμόζουν «σχέδια ιδιαίτερης σημασίας για τη διάδοση της ανάγνωσης στην Ιταλία ή για τη διάδοση εκδοτικών προϊόντων σε ιταλική γλώσσα στο εξωτερικό». Εξάλλου η Επιτροπή παρατηρεί ότι, όπου δεν χρησιμοποιείται για τον αρχικό σκοπό, το ποσοστό αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πόρος για τη χρηματοδότηση άλλων δράσεων που προβλέπουν τα υπό εξέταση μέτρα, τα οποία περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ενισχύσεις κατάρτισης και ενισχύσεις επενδύσεων. Εξάλλου, οι επιχειρηγήσιμες εκδόσεις σε ιταλική γλώσσα περιλαμβάνουν εφημερίδες, περιοδικά, περιοδικές εκδόσεις, βιβλία και προϊόντα πολυμέσων. Ωστόσο η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα δύο καθεστώτα δεν περιλαμβάνουν καμία ειδική αναφορά στη χρησιμοποίηση πόρων για μεμονωμένα είδη εκδόσεων ή στο περιεχόμενο των εκδοτικών προϊόντων τα οποία είναι επιλέξιμα, ούτε αναφέρουν τις πολιτιστικές αξίες που περιέχουν ή προωθούν⁽³⁷⁾.

(53) Κατ' αναλογία μπορεί να παρατηρηθεί ότι η ιταλική γλώσσα αποτελεί τον κοινό παρονομαστή των δύο καθεστώτων. Παρά ταύτα, παρότι τα συγκεκριμένα μέτρα μπορούν σε τελευταία ανάλυση να ευνοήσουν την εκμάθηση και διάδοση της ιταλικής γλώσσας και πολιτισμού, δεδομένης της έλλειψης στα συγκεκριμένα μέτρα οποιασδήποτε ειδικής ένδειξης παιδαγωγικής φύσης ή γλωσσικής εκμάθησης, το να θεωρηθεί ότι τα μέτρα αυτά στηρίζονται στον πολιτισμό θα ισοδυναμούσε με την απόδοση στον πολιτισμό μιας αδικαιολόγητα ευρείας έννοιας.

(54) Σε απάντηση της επιχειρηματολογίας των ιταλικών αρχών ότι συνδυάζουν την προώθηση του πολιτισμού με εκείνη της πολυμορφίας της πληροφόρησης που ορίζουν τα υπό εξέταση μέτρα, η Επιτροπή έχει ήδη δηλώσει σε προηγούμενες αποφάσεις⁽³⁸⁾ ότι οι εκπαιδευτικές και δημοκρατικές απαιτήσεις ενός κράτους μέλους θα πρέπει να αντιδιαστέλλονται από την προώθηση του πολιτισμού.

(55) Ως εκ τούτου, δεδομένου του εύρους των υπό εξέταση μέτρων και λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερα γενικής περιγραφής των επιχειρηγόμενων εκδόσεων, τα υπό εξέταση μέτρα φαίνεται ουσιαστικά ότι μάλλον προορίζονται για την προώθηση της διάδοσης εκδοτικών προϊόντων στα ιταλικά —γλώσσα που αποτελεί τον κοινό παρονομαστή των δυο καθεστώτων— παρά στην προώθηση της ιταλικής γλώσσας πολιτισμού.

⁽³⁶⁾ Ειδικότερα εδάφιο 6 του άρθρου 5 του νόμου αριθ. 62/2001.

⁽³⁷⁾ Όντως, θα μπορούσαν να είναι επιλέξιμα για ενισχύσεις διάφορα προϊόντα, μεταξύ των οποίων αθλητικά, και άλλα εκδοτικά προϊόντα που δεν έχουν κατ' ανάγκη πολιτιστικό περιεχόμενο ή χαρακτήρα.

⁽³⁸⁾ Απόφαση της Επιτροπής στις ακόλουθες υποθέσεις κρατικών ενισχύσεων: NN 88/98, «Χρηματοδότηση από το BBC, βάσει του κανόνα, μετάδοσης ειδήσεων επί 24ώρου βάσης χωρίς διαφημίσεις», ΕΕ C 78 της 18.3.2000, σ. 6· και NN 70/98 «Κρατικές ενισχύσεις στους δημόσιους σταθμούς "Kinderkanal and Phoenix"», ΕΕ C 238 της 21.8.1999, σ. 3.

⁽³⁵⁾ Βλέπε ειδικά παραγράφους 1 και 4 του άρθρου 151 ΕΚ.

(56) Η Επιτροπή εκτιμώντας τα προαναφερθέντα κρίνει ότι τα υπό εξέταση μέτρα δεν ανταποκρίνονται στην απαιτούμενη στενή ερμηνεία για την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ) και η οποία αναφέρεται στην ανακοίνωση των κρατικών ενισχύσεων στον δημόσιο τομέα ραδιοφωνικής μετάδοσης⁽³⁹⁾. Εξάλλου, η αποδοχή της πολιτιστικής παρέκκλισης θα ήταν αντίθετη με την ερμηνεία που ήδη έχει δώσει η Επιτροπή σε προηγούμενες αποφάσεις της⁽⁴⁰⁾.

6.2.2. Συμβιβασμο με το πρώην άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ

(57) Σύμφωνα με τους ορισθέντες στόχους, τα υπό εξέταση μέτρα έχουν ως τελικό στόχο την προώθηση εκδοτικών προϊόντων σε ιταλική γλώσσα και τη διατήρηση της πολυμορφίας της πληροφόρησης, ενώ φαίνεται αντίθετα αναγκαία η δημόσια παρέμβαση για να αντιστραφεί η καθοδική τάση διαρθρωτικού χαρακτήρα στη διάδοση εκδοτικών προϊόντων στην εθνική αγορά.

(58) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι για την αξιολόγηση της τυπολογίας των υπό εξέταση μέτρων δεν υπάρχουν εφαρμόσιμοι κανόνες ή κατευθύνσεις. Ως εκ τούτου, δεν φαίνεται να είναι δυνατόν να εφαρμοστεί στα ανακινωθέντα καθεστώτα, όπως περιγράφονται επί του παρόντος, καμία ρήτρα συμβιβασμού κατά παρέκκλιση της πάντα δυνατής γενικής εφαρμογής του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ σύμφωνα με το οποίο θεωρούνται συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά «οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον».

(59) Όπως ορίζεται στην απόφαση CELF, η Επιτροπή επισημαίνει ότι στον τομέα του βιβλίου φαίνεται ότι υπάρχουν γλωσσικά και πολιτιστικά εμπόδια που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και το διαμεθοριακό εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Επίσης, φαίνεται ότι «ο ευρωπαϊκός τομέας της τυπογραφίας και των εκδόσεων εξακολουθεί να αποτελεί μάλλον μια σωστή θέση των εθνικών αγορών απ' ό,τι μια ολοκληρωμένη σε ευρωπαϊκή κλίμακα αγορά όπως προκύπτει από το χαμηλό επίπεδο εξαγωγών από πλευράς κύκλου εργασιών. Η πολλαπλότητα των ομιλουμένων γλωσσών στο εσωτερικό της Κοινότητας αποτελεί επιπλέον εμπόδιο στον "εξευρωπαϊσμό"⁽⁴¹⁾.

(60) Παρ' όλα αυτά, όσον αφορά τόσο τα βιβλία όσο και τα άλλα εκδοτικά προϊόντα στα οποία εφαρμόζονται τα υπό εξέταση

μέτρα, επισημαίνεται ότι η ύπαρξη των προαναφερθέντων περιορισμών επιβεβαιώνεται από τα στατιστικά στοιχεία που παρέσχε η Ιταλία απ' όπου προκύπτει ότι η επίπτωση των συγκεκριμένων προϊόντων στις διαμεθοριακές συναλλαγές στην ΕΕ είναι περιορισμένη.

(61) Εξάλλου, δεδομένου ότι η ενίσχυση προορίζεται κυρίως για εκδόσεις σε ιταλική γλώσσα, είναι μάλλον απίθανο εκδόσεις σε άλλη γλώσσα να τις υποκαταστήσουν και οι επιχορηγήσεις να προκαλέσουν τη μεταφορά προς αυτές συνδρομών και διαφημίσεων. Φαίνεται, ως εκ τούτου, ότι η στρέβλωση των κοινοτικών συναλλαγών και του ανταγωνισμού είναι ιδιαίτερα περιορισμένη. Επίσης είναι προς το κοινοτικό συμφέρον η εξασφάλιση της επιλεξιμότητας και της ίσης μεταχείρισης των αιτήσεων ενίσχυσης που υποβάλλουν υποψήφιοι με έδρα άλλα κράτη μέλη.

(62) Επίσης, ο δηλωθείς στόχος της ενίσχυσης είναι η διατήρηση της πολυμορφίας της πληροφόρησης, στόχος που κατοχυρώνεται από το άρθρο 11 παράγραφος 2 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁽⁴²⁾.

(63) Τέλος, η αξιολόγηση σχετικά με την ενδεχομένως περιορισμένη στρέβλωση των συναλλαγών και του ανταγωνισμού που θα προκαλέσουν τα υπό εξέταση μέτρα και, ειδικότερα, την αναλογικότητα προς τους δηλωθέντες στόχους, επιβεβαιώνεται και από τους ακόλουθους παράγοντες: τη διάρκεια των καθεστώτων η οποία κυμαίνεται από 5-10 έτη, τον υψηλό αριθμό δικαιούχων που προβλέπεται να φθάσει τις 500 επιχειρήσεις για κάθε μέτρο, το περιορισμένο ύψος των διαθέσιμων πόρων οι οποίοι ανέρχονται συνολικά σε περίπου 179,3 εκατ. ευρώ για όλη τη χρονική περίοδο.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

(64) Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι τα υπό εξέταση μέτρα αποτελούν κρατικές ενισχύσεις βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(65) Από τις συγκεκριμένες πληροφορίες και τα στατιστικά στοιχεία που παρέσχον οι ιταλικές αρχές προκύπτει η προφανώς περιορισμένη επίπτωση στα υπό εξέταση μέτρα στις συναλλαγές.

(66) Η περιορισμένη στρέβλωση των συναλλαγών και του ανταγωνισμού, η αναλογικότητα των μέτρων προς τον επιδιωκόμενο στόχο, ήτοι η προώθηση των εκδοτικών προϊόντων σε ιταλική γλώσσα, επιβεβαιώνονται από τη διάρκεια των καθεστώτων, από τον μεγάλο αριθμό δικαιούχων και από το περιορισμένο συνολικά ποσό των διαθέσιμων πόρων,

⁽³⁹⁾ ΕΕ C 320 της 15.11.2001, σ. 5.

⁽⁴⁰⁾ Βλέπε υποσημείωση 38.

⁽⁴¹⁾ Σχόλια της Επιτροπής στο έγγραφο «Πανόραμα της κοινοτικής βιομηχανίας» του 1997.

⁽⁴²⁾ Βλέπε υποσημείωση 31.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Οι ενισχύσεις που χορηγεί η Ιταλία υπό μορφή επιδότησης επιτοκίου, σε επιχειρήσεις που λειτουργούν στον εκδοτικό τομέα, καθώς και υπό μορφή πίστωσης φόρου υπέρ επιχειρήσεων που παράγουν εκδοτικά προϊόντα, συμβιβάζονται με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ.

Άρθρο 2

Διαβιβάζονται στην Επιτροπή ετήσιες εκθέσεις με λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του κάθε μέτρου. Οι εν λόγω εκθέσεις περιλαμβάνουν ειδικότερα: μια σύνθεση της εφαρμογής του κάθε μέτρου κατά το ημερολογιακό έτος, τον πίνακα και την περιγραφή των επιδοτούμενων σχεδίων, τα επιδοτούμενα εκδοτικά προϊόντα, τα ποσά που χορηγούνται ανά σχέδιο, την ταυτότητα των δικαιούχων.

Εξάλλου, διαβιβάζονται στην Επιτροπή ενημερωμένα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές των συγκεκριμένων εκδοτικών προϊόντων, ώστε να καθίσταται δυνατός ο έλεγχος των εξελίξεων στην αγορά.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ιταλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 30 Ιουνίου 2004.

Για την Επιτροπή
Mario MONTI
Μέλος της Επιτροπής